

Dvoživke in ceste

Takoj ko se v vlažnih pomladnih nočeh temperatura dvigne za nekaj stopinj nad ledišče, se številne dvoživke (žabe, krastače in pupki) odpravijo proti mrestiščem. Na svoji poti iz zimskih bivališč na mrestišča mnoge med njimi prehodijo tudi več kilometrov. Pri tem so pogosto prisiljene prečkati bolj ali manj prometne ceste, kjer pogosto končajo (tudi množično) pod kolesi različnih vozil. Tako so lahko ogrožene ali celo uničene kar cele populacije dvoživk, ki so ena izmed najbolj ogroženih živalskih skupin.

Aleksandra Lešnik, Katja Pobjlšaj

Dvoživke so v svojem letnem življenjskem ciklu vezane tako na vodne kot na kopenske habitate, med katere prištevamo mrestišča, poletna bivališča in prezimovališča. Ta bivališča so enakovredni deli njihovega življenjskega prostora in med njimi se živali selijo po bolj ali manj ustaljenih selitvenih poteh. Pomladne selitve odraslih živali iz prezimovališč na mrestišča so najbolj opazne. Selitve v poletna bivališča so veliko manj očitne, saj se pogosto križajo s selitvami na mrestišče, poleg tega so tudi manj množične. Selitve mladih živali v kopenska bivališča navadno niso oziroma so le izjemoma opazne, ko se selijo v velikem številu (tako imenovani žabji dež - "Froschregen"). Če se velika skupina živali seli v isto smer (pogosto pri nekaterih vrstah dvoživk: npr. navadni krastači *Bufo bufo* in rjavji žabi sekulji *Rana temporaria*) in mora pri tem prečkati bolj ali manj prometno cesto, to vodi do opaznega pomora.

Podatki o tem, kje v Sloveniji prihaja vse do pomorov dvoživk ob prečkanju cest, še niso zbrani. Kljub temu pa je treba ukrepati vsaj na znanih kritičnih točkah. Možnosti je več: postavitve stalnih varovalnih ograj in graditev podhodov, postavitve začasnih ograj v času selitev in prenašanje osebkov čez cesto, opozorilni in preventivni ukrepi, kot so postavljanje opozorilnih tabel in informiranje

voznikov. Pri načrtovanju ukrepov na že obstoječih cestah, predvsem pri načrtovanju in graditvi trajnih objektov na novih cestah, je zelo pomembno sodelovanje strokovnjakov za dvoživke z izvajalci del. Prvi podhod za dvoživke, ki danes žal ne deluje več, je bil v Sloveniji zgrajen v 80. letih ob graditvi avtocestnega odseka Ljubljana-Vodice. To kaže na dejstvo, da je treba varovalne objekte ne le zgraditi, temveč tudi vzdrževati.

foto/ Barbara Skaberne

Znak pri Vanganelškem jezeru opozarja, da cesto množično prečkajo navadne krastače *Bufo bufo*

V zadnjih letih je bilo v Sloveniji izpeljanih več akcij za reševanje te problematike:

Projekt društva Radoživ iz Žalca: leta 1995 so med rekonstrukcijo lokalne ceste ob Slivniškem jezeru, ki sta jo sofinancirala občina Šentjur ter Ministrstvo za okolje in prostor, zgradili podhode za dvoživke, žal pa ne tudi trajnih varovalnih ograj, brez katerih podhodi ne morejo preprečiti pomorov. Zdaj se problem postavljanja začasnih ograj rešuje vsako leto sproti.

Akcije postavljanja začasnih ograj ter prenašanja dvoživk čez cesto v spomladanskem času:

Pa cesti ob Vanganelškem jezeru (organizator Prirodoslovni muzej Slovenije v sodelovanju s *Societas herpetologica slovenica* - Društvom za proučevanje dvoživk in plazilcev ter Kluba mladih raziskovalcev Koper ob financiranju Ministrstva za okolje in prostor, 1997);

Pod vasjo Harije na cesti Ilirska Bistrica - Podgrad (prostovoljna akcija tabornikov rodu Snežniških ruševcev, leta 1997 in 1998);

vir podatkov: državne ceste: Direkcija RS za ceste

Doslej poznane črne točke v Sloveniji

Na prenovljeni magistralni cesti Veržej - Dokležovje (prostovoljna akcija dijakov in učiteljev Srednje zdravstvene šole Murska Sobota, 1999).

Vsi varstveni ukrepi za dvoživke ne pomenijo rešitve problema v celoti in dokončno, ampak samo omilitev negativnih vplivov ceste in prometa na njej!

Za reševanje problematike dvoživk in cest je potreben celosten pristop. Vključene morajo biti predvsem ustrezne strokovne službe za vzdrževanje in graditev cest ter naravovarstveniki oz. specialisti za dvoživke. Še posebej je potrebno stalno obveščanje širše javnosti, saj je le ob njeni podpori možno uresničevanje zgoraj naštetih rešitev.

foto/Tamara Čelhar

Povožena navadna krastača
Bufo bufo

Novembra 1999 je Center za kartografijo favne in flore skupaj s *Societas herpetologica slovenica* - Društvom za preučevanje dvoživk in plazilcev in Prirodoslovnim muzejem Slovenije ter Slovenskimi cestnimi podjetji organiziral posvet "Dvoživke in ceste" - prvi te vrste pri nas. Več kot 40 udeležencev posveta (biologi, naravovarstveniki, predstavniki graditeljev oz. vzdrževalcev cest in projektanti) je bilo seznanjenih s trenutnim poznavanjem črnih točk v Sloveniji, možnimi varstvenimi ukrepi za dvoživke na cestah, izkušnjami iz tujine na tem področju ter zakonskimi obveznostmi investitorjev in projektantov cestnega omrežja, ki neposredno zadevajo to problematiko. Ob tej priložnosti je Center za kartografijo favne in flore izdal zbornik s prispevki predavateljev.

Posvetom je bil narejen eden prvih korakov pri reševanju te problematike v Sloveniji, naše nadaljnje delo pa poteka v okviru enoletnega projekta "Dvoživke in ceste", ki ga Center za kartografijo favne in flore izvaja v varstvu Dirkecije RS za ceste. S tem projektom želimo problematiko dvoživk na cestah približati širši javnosti, saj menimo, da jih pred pogini na cestah ne moremo obvarovati le z ustreznimi podhodi in ograjami, temveč predvsem z osveščanjem ljudi. Osnovni namen in cilj te raziskave je priprava strokovnih podlag, na osnovi katerih bo mogoče zasnovati in oblikovati dolgoročni "celostni" program reševanja problematike migracij dvoživk prek cest v Republiki Sloveniji. Cilj je tudi izdelava ustrezne baze podatkov v zvezi s to problematiko.

Vsaka informacija o pomorih dvoživk na cestah v Sloveniji bo za nas zelo dobrodošla. Tudi v primeru, da vas karkoli zanima v zvezi s to problematiko, vas vabimo, da se nam oglasite po telefonu (vsak delovni dan med 8. in 15. uro) ali na spodnji naslov:

CENTER ZA KARTOGRAFIJO FAVNE IN FLORE

Antoličičeva 1, SI-2204 Miklavž na Dravskem Polju

Tel.: (062) 695 150

podružnica Ljubljana, Zemljemerska 10,
SI-1000 Ljubljana

domača stran: www.ckff.si/DvoCeste/dvoceste.htm

Kontaktne osebe: Katja Pobjoljšaj in

Aleksandra Lešnik

Tel.: (061) 138 24 40, Fax: (061) 138 24 45

e-mail: dvozivke.cest@ckff.si

Popis kozače na Krimu pri Ljubljani

Tudi letos se bomo v Krimskem hribovju lotili popisa kozač *Strix uralensis*, vendar tokrat ne na Ljubljanskem Vrhu pač pa na Krimu, kjer so po ocenah te sove številnejše. Popis bo potekal v noči iz 22. na 23. april 2000 (sobota - nedelja). Popisovali bomo z avtomobili po gozdnih cestah, kjer se bomo ustavljali na posameznih točkah. Popisovali bomo ob pomočjo posnetka kozačinega oglašanja. Začeli bomo ob mraku (predvidoma ob 20.30) in končali nekje v začetku druge polovice noči. Pred popisom se bomo ob 17.00 dobili na avtobusni postaji v Podpeči. Priporočljivo je da se popisa udeleži čim več popisovalcev z avtomobili, saj bomo tako lahko popisali večje območje. Seveda pa ste na popis vabljeni tudi vsi drugi, saj gre pri popisih poleg poučnega in koristnega dela še za družabno druženje. Popis bo tudi predpriprava za nadaljnje popise, ki jih bomo v naslednjih letih izvajali v okviru Novega ornitološkega atlasa gnezdkil Slovenije. Zaradi boljše organizacije popisa se prosim predhodno javite koordinatorju popisa.

Koordinator Al Vrezec

tel. 061/316-943, 0609/655-633.